TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. sausio 20 d.*

„Apeliacinis skundas – Valstybės pagalba – Pagalba oro uostams ir oro transporto bendrovėms – Sprendimas, kuriuo Frankfurto Hano oro uostui suteiktos priemonės pripažintos su vidaus rinka suderinama valstybės pagalba ir kuriame konstatuota, kad valstybės pagalba šiuo oro uostu besinaudojančioms oro transporto bendrovėms nebuvo suteikta – SESV 263 straipsnio ketvirta pastraipa – Sprendimas, netiesiogiai ir konkrečiai susijęs su fiziniu ar juridiniu asmeniu – Veiksminga teisminė gynyba“

Byloje C-594/19 P

dėl 2019 m. rugpjūčio 2 d. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Deutsche Lufthansa AG, įsteigta Kelne (Vokietija), atstovaujama *Rechtsanwalt* A. Martin-Ehlers,

apeliantė,

dalyvaujant kitoms proceso šalims:

Europos Komisijai, atstovaujamai T. Maxian Rusche ir S. Noë,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

Land Rheinland-Pfalz, atstovaujamai profesoriaus C. Koenig,

įstojusiai į bylą šaliai pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einanti trečiosios kolegijos pirmininkė K. Jürimäe, teisėjai S. Rodin (pranešėjas) ir N. Piçarra,

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

* Proceso kalba: vokiečių.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Apeliaciniu skundu *Deutsche Lufthansa AG* prašo panaikinti 2019 m. gegužės 17 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo nutartį *Deutsche Lufthansa / Komisija* (T-764/15, nepaskelbta Rink., EU:T:2019:349, toliau – skundžiama nutartis), kuria jis kaip nepriimtiną atmetė jos ieškinį dėl 2014 m. spalio 1 d. Komisijos sprendimo (ES) 2016/788 dėl valstybės pagalbos SA.32833 (11/C) (ex 11/NN), kurią Vokietija Frankfurto Hano oro uostui suteikė 2009–2011 m. finansavimo priemonėmis (OL L 134, 2016, p. 1, toliau – ginčijamas sprendimas), panaikinimo.

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

2 Skundžiamoje nutartyje ginčo aplinkybės išdėstytos taip:

„1 Ieškovė [*Deutsche Lufthansa*] yra Vokietijoje įsteigta oro transporto bendrovė, kurios pagrindinė veikla yra keleivių vežimas. Jos pirmasis bazinis oro uostas yra Frankfurto prie Maino (Vokietija) oro uostas.

2 *Ryanair Ltd* yra Airijos pigių skrydžių bendrovė, naudojanti Frankfurto Hano oro uosto (Vokietija) įrenginius.

3 Frankfurto Hano oro uostas yra *Land Rheinland-Pfalz* (Reino krašto-Pfalco federalinė žemė, Vokietija), maždaug 120 kilometrų nuo Frankfurto prie Maino miesto ir 115 km nuo Frankfurto prie Maino oro uosto. Iki 1992 m. vietoje, kurioje įsikūręs Frankfurto Hano oro uostas, veikė karinė bazė. Ši bazė vėliau buvo perdaryta į civilinį oro uostą.

4 Nuo 1998 m. sausio 1 d. Frankfurto Hano oro uosto eksploatavimas buvo patikėtas *Flughafen Frankfurt Hahn GmbH* (toliau – FFHG <…>), kurios kapitalas priklausė Frankfurto prie Maino oro uostą eksploatuotojančiai bendrovei *Flughafen Frankfurt/Main GmbH*, kaip didžiausiai akcininkei, ir *Land Rheinland-Pfalz* <…> 2008 m. gruodžio 31 d. *Flughafen Frankfurt/Main* pardavė visas savo FFHG akcijas *Land Rheinland-Pfalz*, kuri iki 2017 m. turėjo didžiausią dalį – 82,5 % akcijų, o likę 17,5 % akcijų priklausė *Land Hessen* (Heseno žemė, Vokietija), kuri FFHG akcininke tapo 2002 m.

5 Nuo 2009 m. vasario 19 d. FFHG priklauso *Land Rheinland-Pfalz* iždo fondui. Šis fondas – tai sistema, skirta įvairių tos žemės kontroliuojančiųjų bendrovių, fondų ir viešųjų įmonių perteklinių lėšų panaudojimui optimizuoti. Priklausydama šiam fondui FFHG pasinaudojo 45 mln. EUR kredito linija. Tai yra pirmoji [ginčijamame] sprendime nagrinėjama priemonė.

6 2009 m. FFHG taip pat gavo penkias *Land Rheinland-Pfalz Investitions und Strukturbank* (toliau – ISB) paskolas. Tai antroji priemonė, nagrinėjama [ginčijamame] sprendime.

7 Galiausiai *Land Rheinland-Pfalz* 100 % užtikrino ISB suteiktas paskolas. Tai trečioji priemonė, nagrinėjama [ginčijamame] sprendime.

8 2008 m. birželio 17 d. raštu Europos Bendrijų Komisija informavo Vokietijos Federacinę Respubliką apie savo sprendimą pradėti SESV 108 straipsnio 2 dalyje numatytą pirmąją formalią tyrimo procedūrą dėl FFHG finansavimo ir jos finansinių santykių su, be kita ko, *Ryanair*. Ši byla buvo užregistruota numeriu SA.21121 ir joje buvo nagrinėjama dvylika priemonių, iš kurių septynios suteiktos FFHG, o penkios susijusios su *Ryanair*, kai kurios iš jų – su kitomis oro transporto bendrovėmis (toliau – procedūra *Hahn I*). Per šią procedūrą buvo priimtas 2014 m. spalio 1 d. Komisijos sprendimas (ES) 2016/789 dėl Vokietijos suteiktos valstybės pagalbos SA.21121 (C 29/08) (ex NN 54/07), susijusios su Frankfurto Hano oro uosto finansavimu ir oro uosto finansiniais ryšiais su *Ryanair* (OL L 134, 2016, p. 46; toliau – Sprendimas *Hahn I*). Dėl šio sprendimo pareikštas ieškinys *Deutsche Lufthansa / Komisija*, kuris Bendrojo Teismo kanceliarijoje įregistruotas numeriu T-492/15.

9 Tuo tarpu 2011 m. liepos 13 d. raštu Komisija pranešė Vokietijos Federacinei Respublikai apie antrąjį sprendimą pradėti formalią tyrimo procedūrą dėl įtariamos valstybės pagalbos Frankfurto Hano oro uostui, kurią sudaro trys šio sprendimo 5–7 punktuose nurodytos priemonės (toliau – [nagrinėjamos] priemonės). Šis sprendimas 2012 m. liepos 21 d. buvo paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL C 216, 2012, p. 1, toliau – Sprendimas *Hahn II*).

[Ginčijamas sprendimas]

10 [Ginčijamame] sprendime Komisija visų pirma nusprendė, pirma, kad kredito linija, suteikta FFHG iš *Land Rheinland-Pfalz* iždo fondo, antra, ISB paskolos Nr. 2 ir Nr. 5 ir, trečia, *Land Rheinland-Pfalz* suteikta garantija padengti 100 % neišmokėtų ISB paskolų yra valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, kuri yra suderinama su vidaus rinka pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą. Toliau Komisija nusprendė, kad ISB paskolos Nr. 1, 3 ir 4 nėra valstybės pagalba.

11 Be šio sprendimo 8 punkte nurodyto Sprendimo *Hahn I* ir [ginčijamo] sprendimo, 2017 m. liepos 31 d. Komisija priėmė sprendimą C(2017) 5289 dėl valstybės pagalbos SA.47969, Vokietijos teikiamos kaip veiklos pagalba Frankfurto Hano oro uostui (OL C 121, 2018, p. 9, toliau – Sprendimas *Hahn III*). Dėl šio sprendimo pareikštas ieškinys, kuris Bendrojo Teismo kanceliarijoje įregistruotas numeriu T-218/18. Galiausiai Komisija pradėjo procedūrą, pagrįstą 2015 m. ieškovės pateiktu skundu, įregistruotu Nr. SA.43260, kuris kelis kartus išplėstas ir apima keturiolika kitų priemonių, skirtų Frankfurto Hano oro uostui ir *Ryanair* (toliau – procedūra *Hahn IV*).“

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

3 2015 m. gruodžio 29 d. apeliantė Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo.

4 2016 m. kovo 11 d. Europos Komisija atskiru dokumentu pateikė nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą, dėl kurio, be kita ko, apeliantė pateikė savo pastabas tų pačių metų gegužės 31 d.

5 Nors 2017 m. rugsėjo 5 d. nutartimi Bendrasis Teismas nusprendė Komisijos nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą prijungti prie bylos nagrinėjimo iš esmės, vėliau jis nusprendė, kad, būdamas susipažinęs su šalių rašytiniais pareiškimais, jis mano esąs pakankamai informuotas, kad galėtų priimti nutartį dėl šio prieštaravimo.

6 Nepriimtinumu grindžiamu prieštaravimu Komisija, palaikoma *Land Rheinland-Pfalz*, kaip į bylą pirmojoje instancijoje įstojusios šalies, ginčijo apeliantės teisę pareikšti ieškinį, nes ji nėra nei tiesiogiai, nei konkrečiai susijusi su ginčijamu sprendimu, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą.

7 Skundžiamoje nutartyje Bendrasis Teismas, konstatavęs, kad ginčijamas sprendimas nėra skirtas apeliantei, išnagrinėjo, ar ji turi teisę pareikšti ieškinį dėl to, kad yra arba tiesiogiai ir konkrečiai susijusi su šiuo sprendimu, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatytą antrąjį atvejį, arba tiesiogiai susijusi su tuo sprendimu, ir kad šis sprendimas yra reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių, kaip tai suprantama pagal šioje nuostatoje numatytą trečiąjį atvejį.

8 Nagrinėjimas buvo atliekamas nuosekliai, pirma, skundžiamos nutarties 85–145 punktuose, kiek tai susiję su teise pareikšti ieškinį pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos antrąjį atvejį, ir, antra, šios nutarties 146–150 punktuose, kiek tai susiję su teise pareikšti ieškinį pagal šioje nuostatoje numatytą trečiąjį atvejį.

9 Šiuo tikslu Bendrasis Teismas pirmiausia išnagrinėjo, ar ginčijamas sprendimas yra konkrečiai susijęs su apeliante, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos antrą sakinio dalį.

10 Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas skundžiamos nutarties 95 punkte pirmiausia konstatavo, kad, atsižvelgiant į apeliantės argumentus, reikia išnagrinėti, ar ginčijamas sprendimas yra konkrečiai su ja susijęs, nedarant skirtumo tarp nagrinėjamų priemonių.

11 Bendrasis Teismas, pirma, skundžiamos nutarties 96–109 punktuose išnagrinėjo, ar apeliantės situacija, nepaisant to, kad šiuo atveju buvo pradėta formali tyrimo procedūra, gali būti prilyginta suinteresuotosios šalies, prašančios panaikinti sprendimą, priimtą neatliekant formalios tyrimo procedūros, padėčiai. Šios nutarties 110 punkte jis nusprendė, kad taip nėra ir kad jai nepakanka remtis savo trečiosios suinteresuotosios šalies, kaip *Ryanair*, kuriai buvo perduotos ginčijamos priemonės, konkurentės, statusu, kad pagrįstų savo ieškinio dėl panaikinimo priimtinumą.

12 Antra, Bendrasis Teismas išnagrinėjo apeliantės argumentus, grindžiamus tuo, kad ginčijamas sprendimas, priimtas pasibaigus formaliai tyrimo procedūrai, yra konkrečiai su ja susijęs, ir skundžiamos nutarties 142 punkte nusprendė, kad apeliantė tinkamai nenurodė priežasčių, dėl kurių ginčijamas sprendimas gali pažeisti jos teisėtus interesus, iš esmės paveikdamas jos padėtį atitinkamoje rinkoje. Todėl šios nutarties 144 punkte jis nusprendė, kad apeliantė neįrodė, visų pirma atsižvelgiant į jos konkurencinius santykius su įmone, pasinaudojusia nagrinėjamomis priemonėmis, kad ji yra konkrečiai susijusi su ginčijamu sprendimu, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos antrą sakinio dalį.

13 Toliau nagrinėdamas, ar ieškinys priimtinas pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos trečią sakinio dalį, Bendrasis Teismas skundžiamos nutarties 150 punkte konstatavo, kad nagrinėjamos priemonės nebuvo nustatytos remiantis pagalbos schema, todėl yra individualaus pobūdžio. Remdamasis tuo jis padarė išvadą, kad ginčijamas sprendimas negali būti laikomas „reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktu“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, ir kad todėl apeliantė neturi teisės jo ginčyti.

14 Todėl Bendrasis Teismas atmetė ieškinį kaip nepriimtiną.

Šalių reikalavimai ir procesas Teisingumo Teisme

15 Apeliantė Teisingumo Teismo prašo:

– panaikinti skundžiamą nutartį,

– patenkinti pirmojoje instancijoje jos pateiktus reikalavimus ir panaikinti ginčijamą sprendimą,

– nepatenkinus šių reikalavimų, grąžinti bylą nagrinėti Bendrajam Teismui ir

– priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

16 Komisija ir *Land Rheinland-Pfalz* Teisingumo Teismo prašo:

– atmesti apeliacinį skundą ir

– priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl apeliacinio skundo

17 Grįsdama apeliacinį skundą apeliantė nurodo šešis pagrindus. Pirmasis pagrindas grindžiamas procesine klaida, SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio pažeidimu, nes Bendrasis Teismas motyvuodamas skundžiamą nutartį nurodė sprendimą pradėti procedūrą *Hahn IV*, prieš tai neišklausęs apeliantės šiuo klausimu. Antrasis pagrindas grindžiamas akivaizdžia vertinimo klaida ir SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos pažeidimu, taip pat pareigos motyvuoti atsižvelgiant į pagalbos schemas pažeidimu. Trečiasis pagrindas grindžiamas SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos, Chartijos 47 ir 41 straipsnių, procesinių garantijų pažeidimu ir akivaizdžia vertinimo klaida, nes Bendrasis Teismas nesirėmė 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendime *Mory ir kt. / Komisija* (C-33/14 P, EU:C:2015:609) suformuotoje jurisprudencijoje nustatyta „pirmąja alternatyva“. Ketvirtasis pagrindas grindžiamas SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos pažeidimu dėl klaidingo šioje jurisprudencijoje nustatytos „antrosios alternatyvos“ materialinių sąlygų taikymo. Penktasis pagrindas grindžiamas SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos, veiksmingos teisminės gynybos ir procesinio lygiateisiškumo principų pažeidimu ir akivaizdžia vertinimo klaida, nes Bendrasis Teismas taikė per griežtus kriterijus, kiek tai susiję su esminio poveikio jos padėčiai atitinkamoje rinkoje įrodymu. Šeštasis pagrindas grindžiamas akivaizdžia vertinimo klaida, nes Bendrasis Teismas nusprendė, kad priemonės, dėl kurių priimtas ginčijamas sprendimas, nedarė esminio poveikio jos padėčiai atitinkamoje rinkoje.

Dėl apeliacinio skundo pirmojo ir trečiojo pagrindų, susijusių su teisės klaidomis ir apeliantės procesinių teisių pažeidimu, nes Bendrasis Teismas neišnagrinėjo klausimo, ar

ginčijamas sprendimas yra konkrečiai su ja susijęs, atsižvelgiant į kriterijų dėl suinteresuotosios šalies procesinių teisių apsaugos per administracinę procedūrą Komisijoje

Šalių argumentai

18 Pirmajame ir trečiajame pagrinduose, susijusiuose su skundžiamos nutarties 96–110, 112 ir paskesniais punktais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, apeliantė iš esmės priekaištauja Bendrajam Teismui dėl to, kad jis padarė teisės klaidų, nes remdamasi kriterijumi, susijusiu su suinteresuotosios šalies procesinių teisių apsauga per administracinę procedūrą Komisijoje, neišnagrinėjo, ar ginčijamas sprendimas yra „konkrečiai susijęs“ su ja, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatytą antrąjį atvejį.

19 Pirmajame pagrinde apeliantė priekaištauja Bendrajam Teismui iš esmės dėl to, kad jis padarė teisės klaidą skundžiamos nutarties 101–110 punktuose, kai nusprendė, kad ieškinys yra nepriimtinas dėl to, kad Komisija tuo metu tas pačias priemones nagrinėjo sprendime pradėti procedūrą *Hahn IV*. Viena vertus, toks vertinimas faktiniu ir teisiniu požiūriu yra netikslus ir, kita vertus, atsižvelgęs į šį sprendimą, kuriame yra trūkumų ir kuris buvo paskelbtas likus nedaug laiko iki skundžiamos nutarties priėmimo, Bendrasis Teismas pažeidė ne tik SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, bet ir Chartijos 47 straipsnį ir apeliantės teisę būti išklausytai.

20 Komisija ir *Land Rheinland-Pfalz* mano, kad šį argumentą reikia atmesti kaip nereikšmingą ir bet kuriuo atveju nepagrįstą.

21 Trečiajame pagrinde apeliantė priekaištauja Bendrajam Teismui, be kita ko, dėl to, kad jis skundžiamos nutarties 112 ir paskesniuose punktuose nagrinėjo, ar ginčijamas sprendimas yra „konkrečiai susijęs“ su ja, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatytą antrąjį atvejį, atsižvelgdamas ne į tai, kas, jos nuomon, yra jurisprudencijoje, suformuotoje 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendime *Mory ir kt. / Komisija* (C-33/14 P, EU:C:2015:609), susijusiame su suinteresuotosios šalies procesinių teisių apsauga per administracinę procedūrą Komisijoje, numatyta „pirmoji alternatyva“, o į šioje jurisprudencijoje numatytą tariamą „antrąją alternatyvą“, susijusią su esminiu poveikiu suinteresuotosios šalies padėčiai atitinkamoje rinkoje. Šios nutarties 96–110 punktuose Bendrasis Teismas klaidingai atmetė jos argumentus, kuriais Komisija kaltinama gerai neatlikusi formalios tyrimo procedūros, nes neatsižvelgė į esmines faktines aplinkybes. Jos teigimu, šiuo atveju kalbama apie ypatingą situaciją, kai Komisija akivaizdžiai atsisakė atsižvelgti į faktines aplinkybes, dėl kurių apeliantė, kaip procedūros šalis, pateikė įrodymų ir kurios turi lemiamą reikšmę sprendžiant ginčą. Taip Komisija savavališkai pažeidė apeliantės procesines teises.

22 Konkrečiau kalbant, šio pagrindo pirmoje dalyje apeliantė teigia, kad šios bylos nagrinėjimo procedūra buvo reglamentuojama 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 659/1999, nustatančiu išsamias [SESV 108] straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339), ir kad ji turėjo būti laikoma „suinteresuotąja šalimi“, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 1 straipsnio h punktą, o tai pagal šio reglamento 108 straipsnio 2 dalį jai suteikia teisę būti išklausytai ir šio reglamento 20 straipsnyje numatytas teises. Todėl, atsižvelgiant į tai, ką Teisingumo Teismas nusprendė 1986 m. sausio 28 d. Sprendimo *Cofaz ir kt. / Komisija* (169/84, EU:C:1986:42) 22 ir 23 punktuose, siejamuose su Chartijos 47 straipsniu, apeliantė turėjo turėti galimybę pareikšti ieškinį, kad apsaugotų savo interesus. Apeliantės procesinėmis teisėmis, be kita ko, siekiama, kad Komisija atsižvelgtų į visus jos apibūdintus faktus, kurie turi lemiamą reikšmę sprendžiant ginčą, ir juos išnagrinėtų atsižvelgdama į jų kontekstą.

23 Trečiojo pagrindo antroje dalyje apeliantė tvirtina, kad, kaip ji jau teigė Bendrajame Teisme, nors Komisija šioje byloje tikrai pradėjo formalią tyrimo procedūrą, ji nebuvo vykdoma tinkamai ir neapėmė visų faktinių aplinkybių. Bendrasis Teismas nenagrinėjo ir juo labiau nepateikė motyvų, kodėl apeliantės situacija negali būti prilyginta suinteresuotosios šalies, prašančios panaikinti sprendimą, priimtą nepradėjus formalios tyrimo procedūros, situacijai.

24 Trečiojo pagrindo trečioje dalyje apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas taip pat pažeidė Chartijos 41 straipsnyje įtvirtintą gero administravimo principą ir neatsižvelgė į tai, kad Komisija pažeidė šį principą. Bendrasis Teismas neatsižvelgė į tam tikras aplinkybes, pavyzdžiui, į tai, kad Sprendimas *Hahn I* ir ginčijamas sprendimas buvo priimti praėjus vos penkiems mėnesiams nuo paskutinių apeliantės pastabų pateikimo ir kad Komisija diskriminavo apeliantę, neatsižvelgdama į FFHG ir *Ryanair* nepalankias faktines aplinkybes. Be to, Bendrasis Teismas neatsižvelgė į tai, kad Komisija nemotyvavo priežasčių, dėl kurių, vykstant procesui, per kurį buvo priimtas ginčijamas sprendimas, ji neatsižvelgė į tam tikras faktines aplinkybes, ir priežasčių, dėl kurių buvo priimti keli sprendimai dėl su Hano oro uostu susijusių priemonių. Tokioje situacijoje apeliantė vis dėlto turėtų turėti galimybę pasinaudoti teisių gynimo priemone, kad galėtų apginti savo procesines teises.

25 Trečiojo pagrindo ketvirtoje ir penktoje dalyse apeliantė teigia, kad skundžiamos nutarties 105 punkte Bendrasis Teismas klaidingai nustatė naują reikalavimą, susijusį su „bendru scenarijumi“. Šio reikalavimo nepagrindžia nei Sąjungos teisė, nei Sąjungos teismų jurisprudencija. Pagal šią jurisprudenciją reikalaujama, kad Komisija išnagrinėtų komercinį sandorį „kaip visumą“, o tai reiškia, kad ji turi atsižvelgti į visas reikšmingas aplinkybes. Tačiau Komisija to nepadarė, nors apeliantė pakankamai pagrindė ir teisiškai įrodė Komisijos išnagrinėtų faktinių aplinkybių kontekstą. Be to, Komisijos pareiga išnagrinėti šiuo atveju apima bent jau FFHG atliktą valstybės pagalbos pervedimą *Ryanair*, tačiau to Bendrasis Teismas netikrino.

26 Trečiojo pagrindo šeštoje dalyje apeliantė tvirtina, kad ji gali ginčyti savo procesinių teisių pažeidimą tik pareikšdama ieškinį dėl panaikinimo, nes ieškinys dėl neveikimo šiuo atveju yra netinkamas arba nepriimtinas.

27 Iš to matyti, kad nagrinėjant konkurento pareikšto ieškinio priimtinumą apeliantė negali būti vertinama taip, tarsi Komisija būtų tinkamai atlikusi formalią tyrimo procedūrą.

28 Komisija, kaip ir *Land Rheinland-Pfalz*, mano, kad visą trečiąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą. Be to, Komisijos teigimu, šis apeliacinio skundo pagrindas yra iš dalies nepriimtinas tiek, kiek, pirma, jis susijęs su Bendrojo Teismo konstatuotomis faktinėmis aplinkybėmis ir kiek, antra, jame yra argumentų, kurie nebuvo pateikti pirmojoje instancijoje.

Teisingumo Teismo vertinimas

29 Pirmiausia reikia priminti, kad fizinio ar juridinio asmens pareikšto ieškinio dėl jam neskirto akto priimtinumas pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą siejamas su sąlyga, kad teisė pareikšti ieškinį tam asmeniui suteikiama dviem atvejais. Pirma, tokį ieškinį galima pareikšti, jei aktas tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su asmeniu. Antra, toks asmuo gali pareikšti ieškinį dėl reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių, jei šis aktas yra tiesiogiai su juo susijęs (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Mory ir kt. / Komisija*, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 59 ir 91 punktus ir 2018 m.

kovo 13 d. Sprendimo *Industrias Químicas del Vallés / Komisija*, C-244/16 P, EU:C:2018:177, 39 punktą ir 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 31 punktą).

30 Skundžiamos nutarties 85–144 punktuose Bendrasis Teismas išnagrinėjo, ar apeliantė turi teisę pareikšti ieškinį pagal pirmesniame šio sprendimo punkte nurodytą pirmąjį atvejį, t. y. ar ginčijamas sprendimas yra tiesiogiai ir konkrečiai su ja susijęs.

31 Suformuotoje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatyta, kad sprendimas gali būti laikomas konkrečiai susijusiu su subjektais, kurie nėra jo adresatai, tik jeigu tas sprendimas jiems daro poveikį dėl tam tikrų jiems būdingų savybių arba dėl juos iš kitų asmenų išskiriančios faktinės padėties, todėl su jais yra konkrečiai susijęs taip pat, kaip ir su to sprendimo adresatais (šiuo klausimu žr., be kita ko, 1963 m. liepos 15 d. Sprendimo *Plaumann / Komisija*, 25/62, EU:C:1963:17, p. 223; 1986 m. sausio 28 d. Sprendimo *Cofaz ir kt. / Komisija*, 169/84, EU:C:1986:42, 22 punktą; 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Sniace / Komisija*, C-260/05 P, EU:C:2007:700, 53 punktą; 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Mory ir kt. / Komisija*, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 93 punktą ir 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 33 punktą).

32 Pirmuoju ir trečiuoju apeliacinio skundo pagrindais apeliantė iš esmės priekaištauja Bendrajam Teismui dėl to, kad jis nagrinėjo, ar ginčijamas sprendimas yra konkrečiai su ja susijęs, atsižvelgdamas ne į kriterijų, susijusį su suinteresuotosios šalies procesinių teisių apsauga per administracinę procedūrą Komisijoje, bet į esminio poveikio jos padėčiai atitinkamoje rinkoje kriterijų.

33 Šiuo klausimu reikia priminti, kad vykdant SESV 108 straipsnyje numatytą valstybės pagalbos kontrolės procedūrą turi būti išskirti, viena vertus, to straipsnio 3 dalyje numatytas pirminis pagalbos patikrinimo etapas, kurio tikslas yra tik leisti Komisijai susidaryti pirmą nuomonę apie dalinį ar visišką nagrinėjamos pagalbos suderinamumą su vidaus rinka, ir, antra, tyrimo etapas, nurodytas to straipsnio 2 dalyje. Tik šioje stadijoje, skirtoje sudaryti Komisijai galimybę gauti išsamią informaciją apie visus bylos duomenis, SESV numatyta Komisijos pareiga pareikalauti suinteresuotųjų asmenų pateikti savo pastabas (2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Mory ir kt. / Komisija*, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 94 punktas ir 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 35 punktas).

34 Remiantis tuo darytina išvada, kad kai nepradėdama SESV 108 straipsnio 2 dalyje numatytos formalios tyrimo procedūros Komisija sprendime, priimtame remiantis to paties straipsnio 3 dalimi, konstatuoja, kad pagalba yra suderinama su vidaus rinka, asmenys, kurie turi šias procesines garantijas, gali jomis pasinaudoti tik tuomet, jeigu turi galimybę šį sprendimą užginčyti Sąjungos teisme. Dėl šių priežasčių tas teismas pripažįsta priimtinu suinteresuotojo asmens, kaip jis suprantamas pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį, pareikštą ieškinį dėl tokio sprendimo panaikinimo, jeigu pareikšdamas ieškinį asmuo siekia apginti procesines teises, kurias grindžia ta nuostata. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tokios suinteresuotosios šalys yra asmenys, įmonės ar asociacijos, kurių interesai galėjo būti paveikti suteikus pagalbą, tai yra visų pirma su pagalbos gavėjais konkuruojančios įmonės ir profesinės organizacijos (2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Mory ir kt. / Komisija*, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 95 ir 96 punktai ir 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 36 punktas).

35 Vis dėlto, jeigu ieškovas ginčija sprendimo, kuriame vertinama pagalba, priimto remiantis SESV 108 straipsnio 3 dalimi arba pasibaigus formaliai tyrimo procedūrai, pagrįstumą, vien to, kad jis gali būti laikomas „suinteresuotuoju asmeniu“, kaip tai suprantama pagal šio straipsnio 2 dalį, nepakanka, kad ieškinys būtų pripažintas priimtinu. Jis turi įrodyti turįs ypatingą statusą, kaip jis suprantamas pagal šio sprendimo 31 punkte primintą jurisprudenciją. Taip yra būtent tuo atveju, kai ieškovo padėtis atitinkamoje rinkoje yra iš esmės paveikta pagalbos, kuri nagrinėjama aptariamame sprendime (2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Mory ir kt. / Komisija*, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 97 punktas ir 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 38 punktas).

36 Kaip Bendrasis Teismas teisingai priminė skundžiamos nutarties 93 punkte, šiuo atveju konkrečiai susijusiomis su Komisijos sprendimu, baigiančiu formalią tyrimo procedūrą, laikoma ne tik pagalbą gavusi įmonė, bet ir jos konkurentės, kurios aktyviai dalyvavo šioje procedūroje, jeigu jų padėtį rinkoje iš esmės paveikia pagalbos priemonė, kuri yra skundžiamo sprendimo dalykas (šiuo klausimu žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 38 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

37 Šiuo atveju ginčijamas sprendimas buvo priimtas, kaip, beje, primena apeliantė, pasibaigus formaliai tyrimo procedūrai pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį.

38 Tokiomis aplinkybėmis, priešingai, nei teigia apeliantė, jos ieškinys dėl to sprendimo negalėjo būti siejamas su šio sprendimo 34 punkte numatytu atveju. Kadangi apeliantė savo argumentus grindžia 1986 m. sausio 28 d. Sprendimo *Cofaz ir kt. / Komisija* (169/84, EU:C:1986:42) 22 ir 23 punktais, pakanka pažymėti, kad jie turi būti aiškinami atsižvelgiant į to sprendimo 25 punktą, kuriame patvirtinta, kad vien to, jog įmonė aktyviai dalyvavo formalioje tyrimo procedūroje, nepakanka pripažinti, kad ji konkrečiai susijusi su sprendimu, kuriuo baigta ta procedūra.

39 Apeliantės argumentai, kad per formalią tyrimo procedūrą Komisija padarė pažeidimų, nes ginčijamas sprendimas grindžiamas neišsamiais arba klaidingai įvertintais faktais, arba argumentai, grindžiami sprendimo pradėti procedūrą *Hahn IV* ir sprendimų *Hahn I* ir *Hahn II* priėmimu ir tariamai neišsamiu pobūdžiu, negali paneigti tokios išvados.

40 Iš tiesų, jurisprudencija dėl ieškinio dėl sprendimo, priimto pasibaigus formaliai tyrimo procedūrai, priimtinumo taikoma nedarant skirtumo tarp įvairių pagrindų, kurie gali būti pateikti tokiam ieškiniui pagrįsti. Be to, reikia konstatuoti, kad, remdamasi menamais procedūriniais pažeidimais, apeliantė iš tiesų iš esmės kritikuoja ginčijamame sprendime Komisijos išdėstytus vertinimus, nors ginčas Bendrajame Teisme buvo susijęs su dėl to sprendimo pareikšto ieškinio priimtinumu.

41 Tokiomis aplinkybėmis tai, ar formali tyrimo procedūra, per kurią priimtas ginčijamas sprendimas, apėmė visus reikšmingus elementus, ar tokie elementai buvo išnagrinėti per kitą procedūrą, kaip antai šiuo atveju – procedūrą *Hahn IV*, savaime neturi įtakos šio sprendimo 36 ir 38 punktuose primintos jurisprudencijos taikymui. Bendrasis Teismas dėl šių aspektų skundžiamos nutarties 101–110 punktuose pateikė nuomonę išsamumo sumetimais atsakydamas į apeliantės argumentus, kuriais siekta įrodyti, kad jos situacija turi būti prilyginta suinteresuotosios šalies, siekiančios panaikinti sprendimą, priimtą nerengiant formalios tyrimo procedūros, situacijai.

42 Todėl pirmąjį ir trečiąjį pagrindus, kiek jie susiję su šiais skundžiamos nutarties punktais, reikia atmesti kaip nereikšmingus.

43 Taigi, Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos, kai skundžiamos nutarties 111 punkte ir atlikdamas nagrinėjimą šios nutarties 112 ir paskesniuose punktuose pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos antrą sakinio dalį nusprendė, kad vien to, jog apeliantė dalyvavo administracinėje procedūroje, nepakanka įrodyti, kad ginčijamas sprendimas yra konkrečiai su ja susijęs, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

44 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, apeliacinio skundo pirmąjį ir trečiąjį pagrindus reikia atmesti kaip iš dalies nereikšmingus ir iš dalies nepagrįstus.

Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo, grindžiamo akivaizdžia vertinimo klaida ir SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos trečios sakinio dalies pažeidimu, taip pat pareigos motyvuoti pažeidimu dėl to, kad Bendrasis Teismas nepripažino ginčijamo sprendimo „reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktu“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą

Šalių argumentai

45 Apeliacinio skundo antrajame pagrinde apeliantė iš esmės priekaištauja Bendrajam Teismui, kad šis pažeidė SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos trečią sakinio dalį, kai skundžiamos nutarties 146–150 punktuose nusprendė, kad ginčijamas sprendimas nėra „reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, todėl apeliantė neturi teisės pareikšti ieškinio pagal šią nuostatą.

46 Konkrečiai kalbant, ji tvirtina, kad FFHG skirti 45 milijonai eurų iš *Land Rheinland-Pfalz* iždo fondo yra pagalbos schema. Bendrasis Teismas neatsižvelgė į faktus, leidžiančius daryti išvadą dėl tokio kvalifikavimo, todėl, paneigdamas tokios pagalbos schemos egzistavimą, padarė teisės klaidą ir pažeidė pareigą motyvuoti. Nagrinėjamu atveju FFHG naudojo taip gautą pagalbą *Ryanair* naudai ir todėl ją perleido *Ryanair*. Bendrasis Teismas nepaisė Komisijai tenkančios tyrimo pareigos apimties. Jis taip pat nepatikrino, ar Komisija įvykdė savo pareigą atlikti tyrimą, ir taip padarė teisės klaidą. Be to, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai neigė, kad Komisija privalo atlikti tyrimą dėl valstybės pagalbos perdavimo *Ryanair*. Bet kuriuo atveju įrodyta, kad FFHG jai suteiktą pagalbą naudojo *Ryanair*, kad padengtų nuostolius, patirtus dėl 2005 m. tarp šių dviejų šalių sudaryto susitarimo, ir finansuotų *Ryanair* skirtą infrastruktūrą.

47 Pasak apeliantės, 2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Scuola Elementare Maria Montessori / Komisija*, *Komisija / Scuola Elementare Maria Montessori* ir *Komisija / Ferracci* (C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873) taikomas finansavimui iš *Land Rheinland-Pfalz* iždo fondo. Iš šios jurisprudencijos matyti, jog pakanka, kad ieškovas įrodytų, jog nagrinėjamas aktas yra tiesiogiai su juo susijęs, ir jis turi įrodyti, jog šis aktas iš tikrųjų gali pakenkti konkurencijai atitinkamoje rinkoje. Kaip matyti iš jos pateiktų įrodymų, šios sąlygos šiuo atveju yra tenkinamos. Taigi, skundžiama nutartis yra teisiškai klaidinga, todėl ieškinys pirmojoje instancijoje turėjo būti pripažintas priimtinu.

48 Komisija ir *Land Rheinland-Pfalz* teigia, kad antrąjį pagrindą reikia atmesti kaip akivaizdžiai nepriimtiną, nes jis susijęs su faktinio pobūdžio tvirtinimais ir bet kuriuo atveju yra naujas argumentas. Be to, šis pagrindas yra nereikšmingas arba bent jau nepagrįstas.

Teisingumo Teismo vertinimas

49 Reikia priminti, viena vertus, kad Lisabonos sutartimi prie SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos buvo pridėta trečia sakinio dalis, kuria sušvelnintos fizinių ar juridinių asmenų pareikštų ieškinių dėl panaikinimo priimtinumo sąlygos. Šioje sakinio dalyje fizinių ar juridinių asmenų pareikštų ieškinių dėl panaikinimo priimtinumui nekeliamas reikalavimas, kad aktas būtų konkrečiai susijęs su asmeniu, ir suteikiama teisė pareikšti ieškinius dėl „reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktų“, dėl kurių nereikia patvirtinti įgyvendinimo priemonių ir kurie tiesiogiai susiję su ieškovu (šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Scuola Elementare Maria Montessori / Komisija*, *Komisija / Scuola Elementare Maria Montessori* ir *Komisija / Ferracci*, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 22 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

50 Kita vertus, iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Komisijos sprendimas, kuriuo leidžiama arba draudžiama „pagalbos schema“, yra visuotinio taikymo aktas, todėl gali būti laikomas „reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktu“, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos trečią sakinio dalį (šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Scuola Elementare Maria Montessori / Komisija*, *Komisija / Scuola Elementare Maria Montessori* ir *Komisija / Ferracci*, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 31 ir 32 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

51 Skundžiamos nutarties 150 punkte Bendrasis Teismas konstatavo, kad nagrinėjamos priemonės buvo suteiktos ne pagal pagalbos schemą ir yra individualaus pobūdžio, tačiau apeliantė tai ginčija, remdamasi tuo, kad viena iš trijų pagalbos priemonių, dėl kurių priimtas ginčijamas sprendimas, t. y. *Land Rheinland-Pfalz* iždo fondas, yra pagalbos schema.

52 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad apeliantės argumentais galiausiai ginčijamas Komisijos, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio d punkte numatytus kriterijus, atliktas šios priemonės kvalifikavimas, todėl minėti argumentai yra nepriimtini apeliacinio skundo stadijoje.

53 Todėl antrąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepriimtiną, nesant reikalo priimti sprendimo dėl visų šiam pagrindui pagrįsti apeliantės pateiktų argumentų.

Dėl apeliacinio skundo ketvirtojo pagrindo, grindžiamo SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos pažeidimu dėl to, kad Bendrasis Teismas klaidingai taikė 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendime „Mory ir kt. / Komisija“ (C-33/14 P, EU:C:2015:609) suformuotoje jurisprudencijoje numatytos „antrosios alternatyvos“ materialines sąlygas

Šalių argumentai

54 Ketvirtajame pagrinde apeliantė subsidiariai priekaištauja Bendrajam Teismui dėl to, kad skundžiamos nutarties 111 ir paskesniuose punktuose jis klaidingai taikė 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendime *Mory ir kt. / Komisija* (C-33/14 P, EU:C:2015:609) suformuotoje jurisprudencijoje numatytos „antrosios alternatyvos“ materialines sąlygas, nes tai, ar nagrinėjamos priemonės darė esminį poveikį apeliantės padėčiai atitinkamoje rinkoje, yra tik vienas iš kriterijų įrodant, kad jos buvo konkrečiai su ja susijusios. Vis dėlto skundžiamos nutarties 114 ir paskesniuose punktuose Bendrasis Teismas neišnagrinėjo, ar konkrečioje šioje byloje susidariusioje situacijoje yra kitų faktinių aplinkybių, išskiriančių ją iš kitų asmenų.

55 Komisija ir *Land Rheinland-Pfalz* mano, kad ketvirtąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Teisingumo Teismo vertinimas

56 Pakanka pažymėti, kad, kaip matyti, be kita ko, iš šio sprendimo 32–43 punktų, Bendrasis Teismas nepadarė jokios teisės klaidos, kai skundžiamos nutarties 111 ir paskesniuose punktuose nusprendė, kad ginčijamas sprendimas nėra konkrečiai susijęs su apeliante, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, nes šis sprendimas buvo priimtas per formalią tyrimo procedūrą, atsižvelgiant į esminio poveikio jos padėčiai rinkoje kriterijų.

57 Todėl ketvirtąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl apeliacinio skundo penktojo pagrindo, susijusio su SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos, veiksmingos teisminės gynybos ir procesinio lygiateisiškumo principų pažeidimu ir akivaizdžia vertinimo klaida dėl to, kad Bendrasis Teismas taikė per griežtus kriterijus, kiek tai susiję su esminio neigiamo poveikio jos padėčiai atitinkamoje rinkoje įrodymu

Šalių argumentai

58 Penktajame apeliacinio skundo pagrinde apeliantė teigia, kad net jei būtų reikėję taikyti esminio poveikio jos padėčiai atitinkamoje rinkoje kriterijų, Bendrasis Teismas, atsižvelgdamas į konkrečias šios bylos aplinkybes, turėjo palengvinti įrodinėjimo, kad šis kriterijus yra tenkinamas šioje byloje, naštą.

59 Šiuo klausimu ji teigia, kad Komisija neatsižvelgė į visas faktines aplinkybes ir visas reikšmingas priemones. Kadangi Komisija savavališkai apibūdino situaciją ir dėl to atsiradusias informacijos spragas apeliantės nenaudai, atsižvelgiant į procesinio lygiateisiškumo principą ir veiksmingos teisminės gynybos principą, ji negali būti verčiama įrodyti, kad nagrinėjamos priemonės iš esmės pakenkė jos padėčiai atitinkamoje rinkoje.

60 Apeliantė mano, kad šiuo požiūriu ji įrodė esminį neigiamą poveikį jos padėčiai atitinkamoje rinkoje dėl to, kad *Ryanair* iš FFHG ir *Land Rheinland-Pfalz* gavo kelis šimtus milijonų eurų ir kad šios priemonės padarė esminį poveikį apeliantės padėčiai rinkoje tiek Europos oro transporto sektoriuje, tiek pagrindinėje veiklos bazėje Frankfurte prie Maino.

61 Komisijos ir *Land Rheinland-Pfalz* nuomone, penktąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Teisingumo Teismo vertinimas

62 Reikia pažymėti, kad apeliantės argumentai, jog Bendrasis Teismas turėjo jai leisti pasinaudoti įrodinėjimo naštos palengvinimu, yra teisiškai visiškai nepagrįsti.

63 Pirma, dėl to, kad apeliantė remiasi neišsamiu ir klaidingu Komisijos nagrinėjamų priemonių tyrimu, reikia pažymėti, kad ši aplinkybė, net jei ji būtų patvirtinta, negali turėti įtakos sąlygos, jog ginčijamas sprendimas gali iš esmės pakenkti jos padėčiai atitinkamoje rinkoje, reikšmingumui ar pareigai įrodyti, jog ji turi teisę pareikšti ieškinį dėl sprendimo, susijusio su šiomis priemonėmis.

64 Antra, dėl apeliantės tvirtinimo, kad ji iš tikrųjų pateikė įrodymą, jog buvo iš esmės paveikta jos padėtis rinkoje, nes jai turėjo būti palengvinta įrodinėjimo pareiga, ir šiuo aspektu nurodo naudą, kurią *Ryanair* gavo iš FFGH ir *Land Rheinland-Pfalz*, pakanka pažymėti, kad šis argumentas grindžiamas klaidinga prielaida, nes, kaip matyti iš pirmesnio punkto, apeliantė negali remtis tokiu įrodinėjimo pareigos palengvinimu.

65 Vadinasi, penktąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl apeliacinio skundo šeštojo pagrindo, grindžiamo akivaizdžia vertinimo klaida dėl to, kad Bendrasis Teismas nusprendė, jog ginčijamame sprendime numatytos priemonės iš esmės nepaveikė apeliantės padėties atitinkamoje rinkoje

Šalių argumentai

66 Subsidiariai pateiktame šeštajame pagrinde apeliantė priekaištauja Bendrajam Teismui, pirma, dėl to, kad, vertindamas sąlygą dėl esminio poveikio jos padėčiai rinkoje, jis rėmėsi klaidinga atitinkamos rinkos apibrėžtimi. Jos nuomone, atlikdamas analizę Bendrasis Teismas taikė klaidingus kriterijus. Antra, Bendrasis Teismas nustatė pernelyg griežtus priežastinio ryšio reikalavimus. Trečia, jo analizėje neatsižvelgta į tai, kad nagrinėjama rinka vystėsi, ir ji grindžiama klaidingais argumentais, susijusiais, be kita ko, su *Ryanair* bazės atidarymu Frankfurto prie Maino oro uoste ir šio oro uosto geografiniu artumu Frankfurto Hano oro uostui.

67 Pirmiausia kalbėdama apie atitinkamos rinkos apibrėžimą ji kritikuoja skundžiamos nutarties 117, 119 ir paskesnius punktus, nes juose Bendrasis Teismas klaidingai atmetė apeliantės pateiktą apibrėžtį, motyvuodamas tuo, kad ji nėra reikšminga valstybės pagalbos srityje vertinant ieškinio priimtinumą pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą.

68 Be to, apeliantė tvirtina, kad šioje skundžiamos nutarties dalyje Bendrasis Teismas rėmėsi klaidinga atitinkamos rinkos apibrėžtimi, kai atmetė apeliantės pateiktą apibrėžtį. Šiuo atveju atitinkama rinka yra Europos oro transporto sektoriaus rinka, taigi ir Europos oro linijų tinklo, kurį sudaro atitinkamos konkurentės, t. y. *Ryanair* ir apeliantė, rinka.

69 Toliau apeliantė priekaištauja Bendrajam Teismui, be kita ko, dėl to, kad skundžiamos nutarties 118 punkte remdamasis klaidingais analizės kriterijais jis atmetė visus įrodymus ir argumentus, kuriuos ji nurodė siekdama įrodyti esminį neigiamą poveikį jos padėčiai atitinkamoje rinkoje, nors šie įrodymai ir argumentai buvo apibendrinti šios nutarties 117 punkte. Taip Bendrasis Teismas nukrypo nuo tokio poveikio įrodinėjimo reikalavimų, be kita ko, kiek tai susiję su nagrinėjamų priemonių ir šio poveikio priežastiniu ryšiu, išplaukiančių iš 1986 m. sausio 28 d. Sprendimo *Cofaz ir kt. / Komisija* (169/84, EU:C:1986:42).

70 Todėl Bendrasis Teismas taip pat pažeidė Chartijos 47 straipsnį.

71 Galiausiai apeliantė teigia, kad, priešingai, nei dėl šio aspekto visų pirma skundžiamos nutarties 121 ir paskesniuose punktuose nusprendė Bendrasis Teismas, ji pateikė tam tikrą skaičių įrodymų, susijusių, be kita ko, su Europos oro eismu, su oro transporto bendrovių tinklais Europoje, su eksponentiniu *Ryanair* ir jos keleivių skaičiaus augimu, su *Ryanair* bazės atidarymu Frankfurto prie Maino oro uoste ir su šio oro uosto geografiniu artumu Frankfurto Hano oro uostui. Vadinasi, apeliantė įrodė, kad nagrinėjamos priemonės padarė esminį poveikį jos padėčiai atitinkamoje rinkoje.

72 Remdamasi tuo apeliantė daro išvadą, kad, jei Bendrasis Teismas būtų teisingai įvertinęs šiuos įrodymus, jis iš tikrųjų būtų turėjęs pripažinti ieškinį priimtinu.

73 Komisija mano, kad šeštuoju apeliacinio skundo pagrindu kritikuojamas Bendrojo Teismo atliktas savarankiškas faktinių aplinkybių ir įrodymų vertinimas, todėl jis yra nepriimtinas. Bet kuriuo atveju Komisija, kaip ir *Land Rheinland-Pfalz*, mano, kad visą šį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Teisingumo Teismo vertinimas

74 Pirmiausia reikia priminti, kad Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, jog tam, kad ieškovas įrodytų esminį poveikį jo padėčiai rinkoje, nereikia priimti galutinio sprendimo dėl ieškovo ir pagalbą gaunančių įmonių tarpusavio konkurencijos santykių, o tik reikia, kad ieškovas tinkamai nurodytų priežastis, dėl kurių Komisijos sprendimu gali būti pakenkta jo teisėtiems interesams, iš esmės paveikiant jo padėtį atitinkamoje rinkoje (šiuo klausimu žr. 1986 m. sausio 28 d. Sprendimo *Cofaz ir kt. / Komisija*, 169/84, EU:C:1986:42, 28 punktą; 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Ispanija / Lenzing*, C-525/04 P, EU:C:2007:698, 41 punktą, taip pat 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Sniace / Komisija*, C-260/05 P, EU:C:2007:700, 60 punktą ir 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 57 punktą).

75 Iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad esminis poveikis ieškovo konkurencinei padėčiai atitinkamoje rinkoje nustatomas ne atliekant išsamią įvairių konkurencijos santykių toje rinkoje analizę, kuria remiantis galima tiksliai nustatyti poveikio jo konkurencinei padėčiai mastą, bet iš esmės *prima facie* padarius išvadą, kad Komisijos sprendime nurodytos priemonės taikymas daro esminį poveikį šiai padėčiai (šiuo klausimu žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 58 punktą).

76 Tuo remiantis galima teigti, kad ši sąlyga gali būti tenkinama, jeigu ieškovas pateikia įrodymų, kad nagrinėjama priemonė gali padaryti esminį poveikį jo padėčiai atitinkamoje rinkoje (2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 59 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

77 Teisingumo Teismas 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija* (C-453/19 P, EU:C:2021:608) 63 ir 64 punktuose, priešingai nei Bendrasis Teismas skundžiamos nutarties 116 punkte, šiuo klausimu nusprendė, kad *prima facie* konstatavimas, jog Komisijos sprendime nagrinėjamos priemonės taikymas daro esminį neigiamą poveikį ieškovo konkurencinei padėčiai, nereiškia, kad jis turi apibrėžti atitinkamą rinką ar rinkas, pateikdamas informaciją apie jų dydį ir struktūrą bei tose rinkose veikiančius konkurentus.

78 Kita vertus, kaip Bendrasis Teismas teisingai priminė skundžiamos nutarties 112 punkte, vien to, pirma, kad aktas, kurį ieškovas siekia panaikinti, gali daryti tam tikrą poveikį atitinkamoje rinkoje susiklosčiusiems konkurenciniams santykiams ir kad ieškovas kaip nors konkuravo su šio akto adresatu, nepakanka, jog jis galėtų būti laikomas konkrečiai susijusiu su tuo aktu. Kitaip tariant, įmonė negali remtis tik savo, kaip pagalbą, nagrinėjamą akte, kurį ji nori panaikinti, gavusios įmonės konkurentės, statusu (šiuo klausimu žr. 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *British Aggregates / Komisija*, C-487/06 P, EU:C:2008:757, 47 ir 48 punktus, taip pat 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Mory ir kt. / Komisija*, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 99 ir 100 punktus).

79 Antra, kaip skundžiamos nutarties 115 punkte teisingai nusprendė Bendrasis Teismas, konkurento padėčiai rinkoje daromo esminio poveikio įrodinėjimas negali būti apribotas tam tikromis aplinkybėmis, rodančiomis, jog prastėja ieškovo prekybinės ar finansinės veiklos rodikliai, kaip antai dideliu apyvartos sumažėjimu, nemažais finansiniais nuostoliais arba reikšmingu rinkos dalių sumažėjimu, kuriuos lėmė suteikta pagalba. Valstybės pagalba gali daryti kitokį poveikį ūkio subjekto konkurencinei padėčiai, būtent gali būti negautos pajamos ar daroma mažesnė pažanga, palyginti su ta, kuri galėtų būti pasiekta nesuteikus pagalbos (2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa / Komisija*, C-453/19 P, EU:C:2021:608, 61 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

80 Šiuo atveju visų pirma dėl to, kad šeštuoju pagrindu apeliantė iš esmės priekaištauja Bendrajam Teismui, jog, nagrinėdamas esminį poveikį jos padėčiai atitinkamoje rinkoje, jis klaidingai ją apibrėžė, nes nemanė, jog ta rinka yra Europos oro transporto sektorius, kurį sudaro Europos oro linijų, kurias eksploatuoja įvairios šiame sektoriuje veikiančios oro transporto bendrovės, įskaitant *Ryanair* ir apeliantę, tinklas, reikia pažymėti, kad šis argumentas grindžiamas neišsamiu skundžiamos nutarties aiškinimu ir todėl jam negalima pritarti. Iš šios nutarties 130 punkto matyti, kad Bendrasis Teismas atsižvelgė į šią rinką, kaip ją apibrėžė pati apeliantė pirmojoje instancijoje.

81 Be to, skundžiamos nutarties 131 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, kad net darant prielaidą, jog atitinkama rinka gali būti taip apibrėžta šioje byloje, vis dėlto negalima teigti, kad buvo iš esmės pakenkta apeliantės padėčiai šioje rinkoje, atsižvelgiant ir į tai, kad *Ryanair* eksploatuoja oro maršrutus iš Frankfurto prie Maino, ir į kitus apeliantės pateiktus įrodymus.

82 Savarankiškai atlikdamas faktinių aplinkybių vertinimą, kuris negali būti ginčijamas apeliaciniame skunde, nebent būtų pateiktas pagrindas dėl tų faktinių aplinkybių iškraipymo, apie kurį apeliantė šiuo atveju visiškai neužsimena, Bendrasis Teismas tos nutarties 141 punkte nusprendė, jog apeliantė neįrodė, kad dėl bendrovei *Ryanair* ir FFHG suteiktų priemonių, net jei jos buvo perleistos *Ryanair*, jos apyvarta labai sumažėjo, kad ji patyrė nemažų finansinių nuostolių ar kad reikšmingai sumažėjo jos rinkos dalis aptariamoje rinkoje ar rinkose. Jis pridūrė, kad apeliantė taip pat neįrodė negautų pajamų fakto ar mažesnės pažangos, palyginti su ta, kuri galėjo būti pasiekta, jei nebūtų buvę tų priemonių.

83 Galiausiai apeliantės argumentas, kad skundžiamos nutarties 117 ir paskesniuose punktuose Bendrasis Teismas, remdamasis klaidingais analizės kriterijais, atmetė visus įrodymus ir argumentus, kuriuos ji nurodė siekdama įrodyti esminį neigiamą poveikį jos padėčiai atitinkamoje rinkoje, nors šie įrodymai įrodo tokį pažeidimą, turi būti atmestas.

84 Skundžiamos nutarties 117 punkte pakartojęs aštuonis argumentus ir įrodymus, kuriuos pateikė apeliantė, Bendrasis Teismas, viena vertus, jos 118 punkte nusprendė, kad daugelis apeliantės argumentų tik patvirtina, kad pigių skrydžių bendrovės daro bendrą konkurencinį spaudimą tradicinėms oro transporto bendrovėms. Kaip priminta šio sprendimo 78 punkte, pagal suformuotą jurisprudenciją tokia išvada negali įrodyti, kad ginčijamas sprendimas darė esminį poveikį apeliantei. Kita vertus, reikia pažymėti, kad Bendrasis Teismas išnagrinėjo šiuos argumentus savarankiškai vertindamas faktines aplinkybes ir skundžiamos nutarties 141 punkte padarė tokią išvadą, todėl apeliantės argumentai dėl tų pačių priežasčių, kaip išdėstytos šio sprendimo 82 punkte, turi būti laikomi nepriimtinais.

85 Darytina išvada, kad argumentą, grindžiamą Chartijos 47 straipsnio pažeidimu, taip pat reikia atmesti.

86 Tokiomis aplinkybėmis apeliantė neįrodė, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai, be kita ko, skundžiamos nutarties 144 punkte nusprendė, jog apeliantė teisiškai neįrodė, kad ginčijamame sprendime nurodytos priemonės yra konkrečiai su ja susijusios, todėl jos ieškinys dėl panaikinimo negali būti laikomas priimtinu pagal SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos antrą sakinio dalį.

87 Vadinasi, reikia atmesti šeštąjį apeliacinio skundo pagrindą kaip iš dalies nepriimtiną ir iš dalies nepagrįstą.

88 Kadangi nė vienam apeliantės apeliaciniam skundui pagrįsti pateiktam pagrindui negalima pritarti, reikia atmesti visą apeliacinį skundą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

89 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalį, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas, išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas.

90 Pagal šio reglamento 138 straipsnio 1 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal jo 184 straipsnio 1 dalį, iš pralaimėjusios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi apeliantė pralaimėjo bylą, o Komisija ir *Land Rheinland-Pfalz* reikalavo priteisti iš jos bylinėjimosi išlaidas, ji turi padengti visas su šiuo apeliaciniu skundu susijusias bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **Atmesti apeliacinį skundą.**

2. ***Deutsche Lufthansa AG*** **padengia ne tik savo, bet ir Europos Komisijos ir *Land Rheinland-Pfalz* bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.